

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 10/27/2010
Spisová značka: 23 Cdo 2244/2008
ECLI: ECLI:CZ:NS:2010:23.CDO.2244.2008.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo: Smlouva zasilatelská
Dotčené předpisy: předpisu č. 15/1935Sb.
předpisu č. 27/1968Sb.
Kategorie rozhodnutí: B

23 Cdo 2244/2008

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Kateřiny Hornochové a soudců JUDr. Zdeňka Dese a JUDr. Ing. Jana Huška ve věci žalobkyně [redacted] **společnost s.r.o.**, se sídlem v Brně, [redacted], zastoupené JUDr. Miroslavem Tyrnerem, advokátem, se sídlem v Brně, Údolní 11, proti žalované [redacted] **s.r.o.**, se sídlem v Ostravě [redacted], zastoupené JUDr. Janem Šťovíčkem, Ph.D., advokátem, se sídlem v Praze 2, Vinohradská 37, o zaplacení částky 344 000,- Kč a 7 010,- Kč, vedené u Městského soudu v Praze sp. zn. 29 Cm 6/2001, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 6. prosince 2007, č. j. 12 Cmo 253/2007-189, takto:

I. Dovolání v rozsahu, ve němž směřuje proti výroku pod bodem I co do částky 7.010,- Kč a pod bodem II rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 6. prosince 2007, č. j. 12 Cmo 253/2007-189, **se odmítá.**

II. Ve zbytku se dovolání **se zamítá.**

III. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů dovolacího řízení částku 21 263,50 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Miroslava Tyrnera, advokáta, se sídlem v Brně, Údolní 11.

O d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze v pořadí druhým rozsudkem ze dne 2. března 2007, č. j. 29 Cm 6/2001-157, uložil žalované zaplatit žalobkyni částku 235 079 Kč s 8,5% ročním úrokem z prodlení z této částky od 6. 9. 2001 do zaplacení a částku 7 010 Kč (výrok pod bodem I), zamítl žalobu co do uložení povinnosti žalované zaplatit žalobkyni částku 90 921 Kč s 8,5% ročním úrokem z prodlení z této částky od 6. 9. 2001 do zaplacení (výrok pod bodem II) a uložil žalované zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně. Soud prvního stupně tak rozhodl

poté, co Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 27. října 2005, č. j. 12 Cmo 156/2005-75, zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. února 2004, č. j. 29 Cm 6/2001-67, s odůvodněním, že odvoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno dne 5. února 2004 proti neexistujícímu subjektu. To založilo vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a proto odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud současně uložil soudu prvního stupně v novém řízení ve věci zjistit, z čeho sestává částka 7 010 Kč zaplacená žalované za přepravu, a na základě toho posoudit, jestli žalovaná vystupovala vůči žalobkyni v postavení zasílatele (pak je nutné posuzovat odpovědnost žalované podle § 601 a násl. obchodního zákoníku) či jako zasílatel v postavení smluvního dopravce (pak je nutné posoudit odpovědnost žalované podle Úmluvy o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké dopravě, uveřejněné pod č. 15/1935 Sb., doplněné vyhláškou č. 27/1968 Sb., dále jen „**Varšavská úmluva**“).

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobkyně si objednala dodávku 3 notebooků od irského dodavatele. Tato zásilka byla zaslána letecky do Brna. Žalovaná si u právního předchůdce žalované objednala přepravu zásilky z Prahy do Frankfurtu nad Mohanem příjemci [REDAKCE], podle leteckého nákladního listu č. 4497059383. Letecký nákladní list vystavil právní předchůdce žalované. V bodě 8 hlavních podmínek, které se nachází na zadní straně leteckého nákladového listu, je omezena odpovědnost právního předchůdce žalované za jakoukoli ztrátu nebo škodu, jakkoli způsobenou, a to na částku 100 USD. V článku 14 hlavních podmínek DHL na leteckém nákladovém listu byl uveden výslovný odkaz na Varšavskou úmluvu s tím, že tato může být použita v případě, že místo odeslání a místo doručení leží v jiných státech. Soud prvního stupně vzal dále za prokázané, že předmětná zásilka byla dne 7. 3. 2001 odzícena přepravci [REDAKCE], pachatel nebyl zjištěn.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalovaná zaplatila žalobkyni v hotovosti částku 7 010 Kč, která představovala tzv. přejímací sazbu. Ta zahrnovala jak zasílatelskou úplatu za obstarání přepravy (odměnu žalované), tak i náklady na přepravu zásilky. Jednalo se tedy o celkovou cenu za přepravu s žádnými vedlejšími poplatky. Právní předchůdce žalované se tak vůči žalobkyni dostal do postavení smluvního dopravce. Soud prvního stupně vázán právním názorem odvolacího soudu neaplikoval na vztah účastníků § 601 a násl. obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), tedy právní úpravu zasílatelské smlouvy, ale posuzoval nárok na náhradu škody podle § 756 obch. zák. v návaznosti na Varšavskou úmluvu.

Soud prvního stupně při posuzování nároku uplatněného žalobou podle Varšavské úmluvy zjistil, že v souladu s čl. 8 Varšavské úmluvy vystavil právní předchůdce žalované žalobkyni na předmětnou přepravu zboží letecký nákladní list. Ten je dle čl. 11 Varšavské úmluvy důkazem, že byla sjednána přepravní smlouva, že bylo přijato zboží a jaké jsou podmínky přepravy. Soud prvního stupně dovodil, že žalovaná je za škodu na přepravovaném zboží způsobenou jeho ztrátou odpovědná podle ustanovení čl. 18 odst. 1, 2 a 3 Varšavské úmluvy, jelikož k odcizení zásilky došlo v době provádění přepravy a nebyly prokázány důvody vylučující odpovědnost žalované podle čl. 20 odst. 1 Varšavské úmluvy. Soud prvního stupně dále podrobným způsobem vypočetl výši náhrady škody podle čl. 22 odst. 2 písm. a) a b) Varšavské úmluvy a dospěl k závěru, že žalobou uplatněný nárok na náhradu škody ve výši 344 000 Kč je nutné omezit na částku 253 079 Kč.

Soud prvního stupně dále posuzoval námitku žalované směřující k omezení její odpovědnosti za škodu podle uzavřené smlouvy, jelikož souhrn hlavních podmínek právního předchůdce žalované uveřejněný v bodě 8 na zadní straně leteckého nákladového listu omezoval rozsah odpovědnosti právního předchůdce žalované maximálně na částku 100 USD. Soud prvního stupně k závěru, že toto ujednání je pro rozpor s článkem 23 odst. 1 Varšavské úmluvy neplatné, jelikož podle tohoto ustanovení je každá doložka směřující k tomu, aby byl dopravce zbaven odpovědnosti nebo aby

byla určena nižší hranice omezení odpovědnosti, než stanoví Varšavská úmluva, neplatná. Z toho důvodu k této námitce žalované soud prvního stupně nepřihlédl.

Při posouzení částky 7 010 Kč, kterou žalobkyně zaplatila právnímu předchůdci žalované za předmětnou přepravu, vyšel soud prvního stupně z toho, že zaplacená přeprava nebyla právním předchůdcem žalované pro žalobkyni uskutečněna, neboť zboží bylo při přepravě zcizeno. Otázku vypořádání ceny přepravy pro takový případ Varšavská úmluva neupravuje, proto vrácení této částky posuzovat soud prvního stupně podle národního práva. Podle ustanovení § 451 odst. 2 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) vzniklo žalobkyni právo na zaplacení této částky z titulu bezdůvodného obohacení, když plnila z právního důvodu, který odpadl.

O příslušenství pohledávky rozhodl soud prvního stupně podle ustanovení § 359 obch. zák. a přiznal žalobkyni úrok z prodlení od data podání žaloby v požadované výši 8,5 %.

K odvolání žalované Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 6. prosince 2007, č. j. 12 Cmo 253/2007-189, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně pod bodem I a III (výrok pod bodem I) a uložil žalované zaplatit náhrady nákladů řízení (výrok pod bodem II).

Odvolací soud se zcela ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně ohledně uplatněného nároku na náhradu škody, jejich zhodnocením i s právním posouzením zjištěných skutečností.

Odvolací soud dospěl k závěru, že mezi stranami byla uzavřena zasílatelská smlouva, na základě které převzal právní předchůdce žalované k letecké přepravě zásilky zboží žalobkyně a provedením přepravy pověřil třetí společnost. V důsledku sjednání přejímací sazby došlo k rozšíření smluvní odpovědnosti právního předchůdce žalované, zasílatele, i na vlastní provedení přepravy. Právní předchůdce žalovaného se tak stal tzv. smluvním dopravcem s povinnostmi a odpovědností dopravce, protože užitím přejímací sazby zasílatelská smlouva naplňuje znaky smlouvy přepravní. Z toho důvodu posuzoval odvolací soud vztah účastníků stejně jako soud prvního stupně podle Varšavské úmluvy.

Odvolací soud posoudil odpovědnost žalované za škodu na přepravovaném zboží podle čl. 18 odst. 1, 2 a 3 Varšavské úmluvy, jelikož k odcizení zásilky došlo v době provádění přepravy, tedy v době, kdy zásilka byla v dispozici právního předchůdce žalované, resp. jím zapojeného dalšího dopravce, za jehož pochybení odpovídá žalovaná tak, jako by škodu způsobila sama.

Ke stejnému závěru jako soud prvního stupně dospěl odvolací soud i v případě omezení náhrady škody podle čl. 22 odst. 2 Varšavské úmluvy, který stanoví, že je při ztrátě zásilky náhrada škody omezena částkou 250 franků za kilogram a přihlíží se pouze k celkové váze. Odvolací soud vycházel z váhy zásilky 34 kg, označené jako objemová účtovaná hmotnost, na základě níž byla počítána cena přepravy, a kterou je proto nutno považovat za skutečnou váhu přepravované zásilky. Odvolací soud stejně jako soud prvního stupně dospěl k závěru, že nárok žalobkyně na náhradu škody je nutné omezit na částku 253 079 Kč.

Odvolací soud taktéž nepřihlédl k námitce žalované, která se týkala omezení náhrady škody částkou 100 USD, jelikož jde o ujednání neplatné pro rozpor s čl. 23 odst. 1 Varšavské úmluvy. Na uvedený případ dle odvolacího soudu nedopadá čl. 23 odst. 2 Varšavské úmluvy, který se vztahuje na doložky týkající se ztráty nebo poškození vyplývající z povahy nebo vlastní vady dopravovaného nákladu. Podle odvolacího soudu se čl. 23 odst. 2 Varšavské úmluvy dotýká případů, kdy dojde k úbytku množství, nebo váhy v důsledky vysychání, odpařování, těkavosti či podobných vlastností převáženého zboží apod. Takovou povahou či vlastní vadou nelze ovšem rozumět hodnotu zboží.

Ohledně nároku na zaplacení částky 7 010 Kč, který žalobkyně zaplatila za přepravu, dospěl odvolací soud k závěru, že zaplacená přeprava nebyla pro žalobkyni uskutečněna, neboť zboží bylo při přepravě odcizeno. Odvolací soud tuto otázku posoudil podle ustanovení § 451 odst. 2 obč. zák. a podle ustanovení § 625 odst. 2 obch. zák. Podle § 625 odst. 2 obch. zák. žalované nevznikl nárok na přepravné, jelikož přeprava nebyla provedena. Z toho důvodu je žalovaná povinna částku 7 010 Kč vrátit žalobkyni z titulu bezdůvodného obohacení podle § 451 a násl. obč. zák.

Shodně se soudem prvního stupně posuzoval odvolací soud nárok na úroky z prodlení podle ustanovení § 369 obch. zák. a dospěl k závěru, že žalobkyni je nutné přiznat úrok z prodlení ve výši 8,5 % ročně za dobu od podání žaloby (dne 6. 9. 2001) do zaplacení.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná včas podaným dovoláním. Přípustnost podaného dovolání zakládá na § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí podle jejího názoru řeší otázky, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny – zda Varšavská úmluva v souladu s jejím článkem 23 umožňuje omezení odpovědnosti žalované za ztrátu zásilky částkou 100 USD a zda je možné požadovat úroky z prodlení, pokud o nich Varšavská úmluva nehovoří.

Dovolatelka je toho názoru, že z článku 23 odst. 2 Varšavské úmluvy vyplývá, že povaha zásilky určená hodnotou zásilky je pro přepravu a podmínky této přepravy rozhodující a že dovolatelka se souhlasem zákazníků, kteří podpisem leteckého nákladového listu jsou s podmínkami přepravy srozuměni, omezuje svoji odpovědnost v bodě 8 leteckého nákladního listu oprávněně. Omezení odpovědnosti k náhradě škody je podle dovolatelky v souladu i s dispozitivním ustanovením § 386 obch. zák., z něhož vyplývá, že je možné dohodou stran rozsah náhrady škody vzniklé porušením povinnosti ze smluvního vztahu upravit odchýlně od obchodního zákoníku. Dovolatelka argumentuje i tím, že v mezinárodním obchodě je omezení nároků na náhradu škody naprosto běžnou věcí.

Dovolatelka dále rozporuje přiznaný nárok na zaplacení příslušenství z žalované částky. Podle dovolatelky omezuje Varšavská úmluva v článku 22 odpovědnost dopravce v maximální výši částkou 250 franků za kilogram a současně v článku 22 odst. 4 nebrání soudu, aby přiznal navíc částku odpovídající zcela nebo zčásti soudním útratám nebo jiným procesním výdajům, vynaloženým žalobcem. Podle názoru dovolatelky není příslušenství pohledávky tímto procesním výdajem ani soudní útratou, a proto nemůže být s odkazem na § 369 obch. zák. žalobci přiznána.

Dovolatelka dále vytýká odvolacímu soudu, že pro výpočet náhrady škody využil objemovou hmotnost zásilky, nikoli skutečnou hmotnost zásilky. Objemová hmotnost zásilky souvisí dle dovolatelky pouze s určením rozměru zásilky pro přepravu v letadle.

Dovolatelka proto navrhl, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu, resp. soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření k dovolání uvedla, že právní předchůdkyně žalované sjednává smlouvy o přepravě na formuláři označeném jako Letecký nákladový list bez ohledu na to, jakým dopravním prostředkem bude doprava skutečně realizována. Z vnějšího vzhledu listu je také zavádějící, kdo přepravu uskuteční. Podle žalobkyně nese žalovaná odpovědnost v první řadě podle ustanovení obchodního zákoníku, přičemž žalovaná se projednání podle obchodního zákoníku nebrání. Žalobkyně se ale zcela ztotožňuje s rozhodnutím soudu prvního stupně v novém projednání ve věci podle Varšavské úmluvy, které je podle jejího názoru brilantně odůvodněno. Z toho důvodu žalobkyně navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání zamítnul.

Napadený rozsudek odvolacího soudu byl vyhlášen před 1. červencem 2009, kdy nabyla účinnosti novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 7/2009 Sb. Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) proto vzhledem k bodu 12 přechodných ustanovení v článku II uvedeného zákona dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. června 2009.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou a obsahuje stanovené náležitosti, nejprve zkoumal, zda je dovolání přípustné.

Dovolání směřující proti výroku pod bodem I rozsudku odvolacího soudu co do výše 7 010 Kč není přípustné podle § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř., jelikož směřuje proti výroku, jímž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím částku 50 000 Kč v obchodních věcech. Proto jej dovolací soud odmítl.

Žalovaná dovoláním výslovně napadá rovněž rozsudek odvolacího soudu ve vedlejším výroku o náhradě nákladů řízení. Přípustnost dovolání proti takovému rozhodnutí podle ustanovení § 237 o. s. ř. není dána, a to již proto, že se nejedná o rozhodnutí ve věci samé. Dovolání není v tomto případě přípustné ani podle ustanovení § 238, § 238a a § 239 o. s. ř., protože v taxativních výčtech těchto zákonných ustanovení není usnesení o nákladech řízení uvedeno (srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 1. 2002, sp. zn. 29 Odo 874/2001, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 4, ročník 2003). Z toho důvodu dovolací soud v tomto rozsahu dovolání odmítl.

Ve zbytku je třeba přípustnost dovolání posuzovat podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. Podle tohoto ustanovení je dovolání přípustné, pokud jím bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. Ve svém prvním rozhodnutí ve věci, ve zrušovacím usnesení, vyjádřil odvolací soud svůj závazný právní názor, že pokud soud prvního stupně dospěje k závěru, že součástí částky 7 010 Kč, kterou žalobkyně zaplatila právní předchůdkyni žalované, bylo kromě zasilatelské odměny i přepravné, je nutné odpovědnost žalované posuzovat podle § 756 obch. zák. a Varšavské úmluvy. Tímto právním názorem byl soud prvního stupně při novém rozhodování ve věci vázán. Na základě toho je nutné uzavřít, že dovolání je podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. přípustné. Dovolací soud se proto dále zabýval důvodností podaného dovolání.

První námitka žalované směřuje proti výkladu a aplikaci čl. 23 odst. 2 Varšavské úmluvy odvolacím soudem. Článek 23 Varšavské úmluvy se týká vyloučení vyšší limitace náhrady škody za poškození nebo ztrátu přepravovaných věcí, než jakou dovoluje sama Varšavská úmluva v článku 22. Výklad článku 23 odst. 2, který provedl soud prvního stupně i soud odvolací, jsou zcela správné. Článek 23 odst. 2 Varšavské úmluvy stanovuje, že limitace obsažená v čl. 23 odst. 1 se nevztahuje na doložky týkající se ztráty nebo poškození, vyplývající z povahy nebo vlastní vady dopravovaného nákladu. Odvolací soud správně dovodil, že užití pojmy „povaha věci nebo vlastní vada výrobku“ se týkají především úbytku množství nebo váhy v důsledku vysychání, odpařování, těkavosti či podobných vlastností převáženého zboží. Jedná se tedy o takové vlastnosti přepravovaného předmětu, které nemůže dopravce ovlivnit způsobem provádění přepravy a které jsou vlastní přepravovanému předmětu. Povahou věci, za jejíž ztrátu nebo poškození, nemůže být proto peněžní hodnota převážené věci. Odvolací soud tak vyložil článek 23 odst. 2 Varšavské úmluvy správně, a prohlásil doložku limitující náhradu škody více než povoluje Varšavská úmluva za neplatnou.

Další námitka dovolatelky směřovala proti způsobu výpočtu náhrady škody. Soud prvního stupně stejně jako odvolací soud využily pro výpočet výše náhrady škody podle článku 22 odst. 2

Varšavské úmluvy objemovou hmotnost přepravovaného zboží. Vycházely přitom z toho, že právní předchůdce žalované při určování ceny přepravy použil rovněž objemovou hmotnost přepravovaného předmětu, nikoli jinou hmotnost uvedenou v leteckém nákladovém listě. S ohledem na tuto skutečnost je i pro výpočet limitu odpovědnosti za škodu třeba vycházet z objemové hmotnosti zásilky. Odvolací soud tak stanovil omezení náhrady škody podle článku 22 odst. 2 Varšavské úmluvy ve správné výši.

Odvolací soud dále přiznal žalobkyni nárok na zaplacení příslušenství pohledávky na náhradu škody ve výši 8,5 %, s čímž dovolatelka nesouhlasí. Dovolatelka se ovšem mylí, pokud argumentuje tím, že příslušenství pohledávky nelze žalobkyni přiznat, protože o něm Varšavská úmluva nehovoří. Příslušenství pohledávky by bylo možné žalobkyni nepřiznat pouze v případě, že by mezinárodní úmluva přiznání úroků z prodlení zakazovala. V případě, že Varšavská úmluva neupravuje příslušenství pohledávky pro případ náhrady škody vzniklé při letecké přepravě, jedná se o mezeru v úpravě a pro její vyplnění je nutno použít českého vnitrostátního práva, konkrétně ustanovení § 369 obch. zák., jak správně dovodil odvolací soud.

Z výše uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je v rozsahu, v němž je proti němu dovolání přípustné, z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný, a dovolání proto není důvodné. Z toho důvodu Nejvyšší soud podle § 243b odst. 2 věty před středníkem o. s. ř. dovolání žalované v tomto rozsahu zamítl.

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 243b odst. 5, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., když žalovaná nebyla v dovolacím řízení úspěšná a náklady žalobkyně sestávají z odměny advokáta za zastupování účastníka v dovolacím řízení ve výši 20 963,50 Kč [§ 3 a § 18 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů], co se týče částky 253 079 Kč, v níž se dovolání zámítá a částky 7.010 Kč, v níž se dovolání odmítá [§ 3, § 14, § 15, 17 odst. 1 a § 18 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů], a z paušální částky náhrady hotových výdajů advokáta ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

Nesplní-li žalovaná dobrovolně povinnost, kterou jí ukládá toto rozhodnutí, může žalobkyně podat návrh na výkon rozhodnutí.

V Brně dne 27. října 2010

JUDr. Kateřina H o r n o c h o v á
předsedkyně senátu